



ایران جشنواره شماره ۵
(ضمیمه روزنامه ایران)
در جشنواره سینمای فجر
صاحب امتیاز:
خبرگزاری جمهوری اسلامی
مدیر مسئول:
مهدی شفیعی
سر دبیر: جواد دلیری

دبیر ویژه نامه: ندا انتظامی
دبیر تحریریه: نرگس عاشوری
دبیر عکس: ابوالفضل نسایی
دبیر اجرایی: جواد عبدی
مدیر فنی: حجت حکیمی
صفحه آرایی: محمد عباس پور، دنیا حق شنو و مهدی بخشی
ویراستاری و حروفچینی: گروه ویراستاری و حروفچینی «ایران»
لینوگرافی و چاپ: مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران

به بهانه حضور معتمد آریا در «روزی روزگاری آبادان» و عطاران در «شیشلیک» و «روشن»

محدثه واعظی پور
روزنامه نگار

نگین در خشان بازیگری

عمر مفید بازیگران زن در سینمای ایران، طولانی نیست. این، شاید محصول رویکرد و نوع نگاهی باشد که از ابتدا به بازیگران زن وجود داشته است. آنها اغلب، براساس ویژگی‌های ظاهری‌شان انتخاب می‌شوند و گذشت زمان، زیبایی و جذابیت را کمرنگ می‌کند. سینمای تجاری، به دنبال چهره‌های تازه و جوانتر می‌گردد، بدون این که چیزی به نام هنر بازیگری در آن، اهمیت داشته باشد. فاطمه معتمدآریا از معدود بازیگران سینمای ایران است که هنوز و پس از پشت سر گذاشتن دوران اوج، هنوز محبوب و نامی معتبر است. آنچه او را محبوب کرده، جدا از شخصیت سرزنده و شیرین، نقش‌هایی است که در دوران فعالیتش ایفا کرده است.

معتمدآریا، که اواخر دهه شصت و با «جهیزیه برای رباب» (سیامک شایقی) بازیگری را آغاز کرد، برخلاف اغلب بازیگران زن آن روزها، (مهم‌ترین‌شان سوسن تسلیمی و پروانه معصومی) پیش از انقلاب مقابل دوربین سینما نرفته بود. او، خیلی زود مورد توجه قرار گرفت و فرصت همکاری با بهترین کارگردانان سینمای ایران را در دهه شصت و هفتاد به دست آورد. معتمدآریا، جنسی از بازی را با خود به سینما آورد که مشابهش وجود نداشت و هنوز هم، بازیگری شبیه او به سینمای ایران نیامده است. او که در اولین تجربه‌اش مقابل دوربین نامزد دریافت جایزه جشنواره شده بود، بازیگر محبوب هیأت داوران جشنواره‌های مختلف بوده و ویتزین افتخاراتش، پر از جایزه است. اما همه امتیاز و جایگاه او در سینمای ایران، به دلیل این جوایز رنگارنگ نیست. معتمدآریا بواسطه کیفیت نقش آفرینی‌هایش ستوده شده است. بازی‌هایی بدون اغراق، از جنس زندگی و پر از جزئیات. شاید کمتر بازیگری به اندازه او بتواند حس‌های مختلف را در صورتش و با استفاده از چشم‌ها نشان بدهد. در «روسی آبی» (رخشان بنی‌اعتماد) نوبر کردانی زنی جوان، از طبقه فرودست، اما مقتدر و مستقل است. در بسیاری از فصل‌ها، احساس نوبر را در صورتش و در چشم‌ها می‌بینیم. در فصلی که رسول رحمانی (عزت‌الله انتظامی) به خانه او آمده و به عشقش اعتراف می‌کند، در صورت معتمدآریا و چشم‌هایی که عشق، نگرانی، شرم و زندگی را می‌شود در آن دید، اشتیاق نوبر به این دلبستگی را درک می‌کنیم. در «همسر» (مهدی فخیم‌زاده) که وجهی دیگر از شخصیت و قدرت معتمدآریا در بازیگری را نمایش می‌دهد، شیرین زنی مستقل و باهوش است که علیه مناسبات غلط فضای مردسالار، طغیان می‌کند. شیرینی معصومانه معتمدآریا، این شخصیت را جذاب کرده است.

اغلب بازیگران شاخص و ستاره‌های سینما، محصول یک دوران هستند، آینه‌ای از تحولات اجتماعی و نسبت فرد با جامعه. معتمدآریا، نمادی از جایگاه زنان در دهه هفتاد است. سال‌های پس از جنگ و سازندگی، دورانی که زنان، دوباره می‌خواهند به اجتماع برگردند و دیده شوند. تصویری که او از زنان ارائه می‌دهد، اگرچه متنوع است اما یک ویژگی مشترک دارد، معتمدآریا،

در کارنامه‌اش نقش زنان منفعل یا زنانی که مقهور شرایط و محیط باشند، بازی نکرده است. در «گیلان» نقش مادر یک جانباز را بازی کرد که درهم شکسته و ویران است، اما این زن، تلاش می‌کند علیه شوربختی و مشکلات بجنگد. حتی نقشی که در سریال «آرایشگاه زیبا» (مرضیه برومند) بازی کرد، این ویژگی را دارد. مادری جوان اما مطلقه که وقتی متوجه می‌شود مادر اسد (پری امیرحمزه) با این ازدواج موافق نیست، خودخواسته از محله می‌رود تا غرور و عزت نفسش حفظ شود. جنس اقتداری که در سیما و نوع بازی معتمدآریا می‌بینیم شبیه شخصیت و پرسونایی نیست که یک دهه بعد، هدیه تهرانی به سینمای ایران آورد. معتمدآریا که بازیگری متعلق به یک نسل قبل از ظهور تهرانی است، شرقی‌تر است و هنوز با سنت پیوند دارد، اما تهرانی محصول دوران اصلاحات و مدرن‌تر است. با اشتیاق به تماشای «روزی روزگاری آبادان» (حمیدرضا آذرنگ) با بازی فاطمه معتمدآریا خواهیم نشست.

برگ برنده

نام رضا عطاران در یک دهه اخیر، اغلب با فیلم‌های پرفروش و پربیننده مترادف شده، اما این، همه جایگاه او در سینمای ایران نیست. رضا عطاران ۵۲ ساله، که نامش می‌تواند برگ برنده فیلم‌ها و عملی برای فروش باشد، یک وجه دیگر هم دارد. او بازیگر فیلم‌های غیرتجاری و سینمای متفاوت هم هست. در نقش‌های جدی و تلخ، مثل کمدی‌هایش دوست‌داشتنی و موفق است، اما به دلیل دیده شدن فیلم‌های تجاری، او را اغلب با این آثار به یاد می‌آورند. او در دهه نود، بازیگری پرکار بوده و اغلب هر سال، بیش از یک فیلم بازی کرده است. جدایی از تلویزیون، او را به سمت سینما آورد و کارگردانی فیلم‌های «خوابم می‌آد»، «ردکاریت» و «دراکولا» محصول این دوره است. عطاران در دهه نود، به عنوان بازیگر پولساز سینمای ایران تثبیت شد و منجی فیلم‌هایی بود که بدون او، قطعاً چنین اقبالی را به دست نمی‌آوردند، حتی اگر مثل «خانم یایا» (عبدالرضا کاهانی) در گیشه شکست خورده‌اند، همان میزان فروش را مدیون حضور او هستند.

اما در کنار حضور پررنگ در سینمای تجاری، او با انتخاب پروژه‌هایی مثل «دهلیز» (بهروز شعبانی)، «استراحت مطلق» (عبدالرضا کاهانی)، «مصادره» (مهران احمدی) و «روشن» (روح‌الله حجازی) تلاش کرد وجهی دیگر از توانایی‌هایش را نمایش بدهد. وجهی که شاید سینمای تجاری، چندان به آن متمایل نباشد، اما عطاران حتی در فیلم‌هایی که خودش کارگردانی داشته، کوشیده آن بخش را عیان کند.

عطاران به عنوان کارگردان، نوعی از کمدی را دوست دارد که شبیه اغلب فیلم‌هایی که بازی می‌کند، نیست. در سه فیلمی که کارگردانی کرده، ردپای نوعی کمدی تلخ و سیاه را می‌شود، دید. شخصیت‌های اصلی دو فیلم «خوابم می‌آد» و «ردکاریت» آدم‌هایی در حاشیه و پر از حسرت و آرزو هستند. نزدیک به شخصیت‌هایی که معمولاً در سریال‌هایش می‌دیدیم. اما آنچه سینمای تجاری معمولاً از او می‌خواهد، تصویر ستاره‌ای است که اندکی زرق‌و‌ریختن شیطنت در شخصیتش دارد و با شوخی‌هایش باید مخاطب را بخنداند.

عطاران در سی و نهمین جشنواره فیلم فجر با دو کارگردان جوان همکاری کرده، «شیشلیک» نخستین همکاری او با محمدحسین مهدویان است. این فیلم را در کنار پژمان جمشیدی بازی کرده، یکی دیگر از بازیگرهای پرفروش این سال‌ها. «شیشلیک» یک کمدی سیاه با مضمون سیاسی است و بازی خوب عطاران کمک کرده تا فیلم تا آخر جذاب و دیدنی باشد. عطاران در این فیلم، حس‌های مختلف را به نمایش گذاشته و مسیر تحول و تغییر شخصیت را بخوبی نمایش می‌دهد. این نقش به احتمال فراوان نامزدی سیمرخ بلورین را برای عطاران به همراه خواهد داشت و در صورت بازگشایی سینماها در سال آینده، یک فیلم پرفروش دیگر به کارنامه این ستاره اضافه خواهد کرد.

«روشن» ساخته روح‌الله حجازی یکی دیگر از فیلم‌های عطاران در این دوره از

جشنواره است. عطاران در این فیلم هم بازی خوب و به اندازه دارد و به نقطه قوت فیلم تبدیل شده است. به نظر می‌رسد کمی خوش اقبالی می‌تواند امسال، سیمرخ را به او برساند. چرا که علاوه بر بازی خوب در دو فیلم، دو تجربه کاملاً دور از هم در کارنامه‌اش ثبت کرده است. «روشن» اگرچه در محاسبات، در دسته آثار پرفروش قرار نمی‌گیرد اما زوج عطاران- سارا بهرامی بیشتر در کمدی پرفروش «هزارپا» همبازی بوده‌اند. انتخاب این زوج برای فیلمی جدی، قطعاً به انگیزه دیده شدن فیلم تازه حجازی انجام شده است، توجه به فیلم در جشنواره، ارزش افزوده‌ای برای «روشن» در اکران عمومی است. رضا عطاران از معدود بازیگران سینمای ایران است که در پنجاه سالگی محبوبیت دارد و حضورش می‌تواند به فروش فیلم‌ها کمک کند. این امتیاز، در سینمایی که عمر ستاره‌هایش کوتاه و درخشش آنها کم‌دوام است، بسیار مهم است. عطاران بازیگر و عطاران کارگردان، دو وجه جدانشدنی از شخصیت و کارنامه او هستند، کارنامه‌ای که نقطه روشن، کم ندارد.



معتمدآریا، جنسی از بازی را با خود به سینما آورد که مشابهش وجود نداشت و هنوز هم، بازیگری شبیه او به سینمای ایران نیامده است

رضا عطاران از معدود بازیگران سینمای ایران است که در پنجاه سالگی محبوبیت دارد و حضورش می‌تواند به فروش فیلم‌ها کمک کند. این امتیاز، در سینمایی که عمر ستاره‌هایش کوتاه و درخشش آنها کم‌دوام است، بسیار مهم است